

Bognoter

Claus Bryld og Steen Weidemann (red.), *Retsopgøret 40 år efter, RUC-Symposiet 1985*, Roskilde Universitetscenter, 1986, 193 s., 80,00 kr.

Retsopgøret efter besættelsen er stadig et uhyre følelsesladet problem og fik som bekendt et nyt opkog ved Ditlev Tamm's disputats fra 1984. Foranlediget af blandt andet denne disputats afholdtes på Roskilde Universitetscenter i april 1985 et symposium om retsopgøret. Bogen gengiver de afholdte indlæg (med visse forkortelser) og dele af diskussionen.

I det første afsnit giver Hans Kirchhoff en udførlig redegørelse for og kritik af Ditlev Tamm's disputats. Kirchhoff giver en udmærket præsentation af retsopgørets almene problemer, men han er desværre noget upræcis i sin kritik af disputatsen. Så Ditlev Tamm får i sit korte svar rige muligheder for at vige udenom.

I det næste afsnit – økonomiske og sociale aspekter af retsopgøret – findes et fyldigt og veldokumenteret bidrag af Steen Weidemann om retsopgøret med værnemagerne. Trin for trin fremlægges værnemagerlovens tilblivelse. I sin beklagelse over, at Frihedsrådets forslag om særdomstole ikke blev realiseret (s. 50-51), kunne Weidemann dog nok have draget fordel af Kirchhoffs betragtninger (s. 19).

I afsnit 3 går man fra makroniveau til mikroniveau, idet retsopgøret søges set fra de anklagedes og dømtes synspunkt. I stilfærdige vendinger påpeges her store uretfærdigheder i det umiddelbare retsopgør.

Afsnit 4 vedrører det ømtålelige spørgsmål om arkivadgang. Væsentligt her er hverken Jens Engbergs firkantede opfattelse eller Inger Dübecks anstrengte forsvar for den fulgte praksis. Vigtigere er de i diskussionen fremsatte synspunkter af Claus Bryld (s. 156-59) om de reelle beskyttelseshensyn i denne sag.

Udover en afsluttende debat indeholder bogen en oversigt over retsopgørets love samt en litteraturfortegnelse.

Niels Amstrup
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Sven Lindqvist, *Elefantens fod. Rejse i Baluchistan og Afghanistan*, København: Mellemløkeligt Samvirke, 1986, 221 s., 125,00 kr.

Der bedrives megen revolver-journalistik om Afghanistan-konflikten i disse år, så i kontrast hertil er det helt befriende med den svenske forfatter Sven Lindqvists nye bog. Bogen er en engageret, letlæst og levende skildring af Afghanistan-kon-

Bognoter

Claus Bryld og Steen Weidemann (red.), *Retsopgøret 40 år efter, RUC-Symposiet 1985*, Roskilde Universitetscenter, 1986, 193 s., 80,00 kr.

Retsopgøret efter besættelsen er stadig et uhyre følelsesladet problem og fik som bekendt et nyt opkog ved Ditlev Tamm's disputats fra 1984. Foranlediget af blandt andet denne disputats afholdtes på Roskilde Universitetscenter i april 1985 et symposium om retsopgøret. Bogen gengiver de afholdte indlæg (med visse forkortelser) og dele af diskussionen.

I det første afsnit giver Hans Kirchhoff en udførlig redegørelse for og kritik af Ditlev Tamm's disputats. Kirchhoff giver en udmærket præsentation af retsopgørets almene problemer, men han er desværre noget upræcis i sin kritik af disputatsen. Så Ditlev Tamm får i sit korte svar rige muligheder for at vige udenom.

I det næste afsnit – økonomiske og sociale aspekter af retsopgøret – findes et fyldigt og veldokumenteret bidrag af Steen Weidemann om retsopgøret med værnemagerne. Trin for trin fremlægges værnemagerlovens tilblivelse. I sin beklagelse over, at Frihedsrådets forslag om særdomstole ikke blev realiseret (s. 50-51), kunne Weidemann dog nok have draget fordel af Kirchhoffs betragtninger (s. 19).

I afsnit 3 går man fra makroniveau til mikroniveau, idet retsopgøret søges set fra de anklagedes og dømtes synspunkt. I stilfærdige vendinger påpeges her store uretfærdigheder i det umiddelbare retsopgør.

Afsnit 4 vedrører det ømtålelige spørgsmål om arkivadgang. Væsentligt her er hverken Jens Engbergs firkantede opfattelse eller Inger Dübecks anstrengte forsvar for den fulgte praksis. Vigtigere er de i diskussionen fremsatte synspunkter af Claus Bryld (s. 156-59) om de reelle beskyttelseshensyn i denne sag.

Udover en afsluttende debat indeholder bogen en oversigt over retsopgørets love samt en litteraturfortegnelse.

Niels Amstrup
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Sven Lindqvist, *Elefantens fod. Rejse i Baluchistan og Afghanistan*, København: Mellempøkeligt Samvirke, 1986, 221 s., 125,00 kr.

Der bedrives megen revolver-journalistik om Afghanistan-konflikten i disse år, så i kontrast hertil er det helt befriende med den svenske forfatter Sven Lindqvists nye bog. Bogen er en engageret, letlæst og levende skildring af Afghanistan-kon-

flikten baseret på en rejse til Baluchistan og Peshawar i Pakistan samt Kabul i Afghanistan. Fremstillingsformen er en kombination af interviews med personer på begge sider af konflikts hovedlinje, historisk-faktuelle oplysninger og en række personlige refleksioner og vurderinger fra forfatterens side.

På denne måde lykkes det bogen at komme godt rundt om mange af de væsentlige problemer, som konflikten indeholder: splittelsen i modstandsbevægelsen, Kabul-styrets holdninger og politik, Sovjetunionens motiver for invasionen m.m., og der bliver bestemt ikke givet enkle svar på de rejste spørgsmål. Styrken i fremstillingen er netop den bestandige konfrontation imellem de forskellige synspunkter, hvor også forfatterens egne overvejelser og (socialistiske) grundholdning kommer klart frem, samtidig med at læseren bestandig tvinges til selv at tage stilling. Derved opfyldes bogens hovedformål, nemlig at gøre det klart for læseren, at det er *nødvendigt* at tage stilling i konflikten

Alt i alt tegnes der et ganske broget billede af den ulykkelige konflikt, hvor det eneste, der for alvor savnes, er en diskussion af de mulige løsninger. Undladelsen er dog sikkert bevidst, fordi denne diskussion fordrer en dyberegående analyse af det storpolitiske spil omkring konflikten, hvor også interesserne hos USA, Pakistan, Saudi-Arabien med flere må med i billedet.

En svaghed ved bogen er dog forsøget på at fastholde billedet af Sovjetunionen som en elefant, der omhyggeligt, men usvigelig sikkert, bevæger sig frem, knusende alt under sin fod (jfr. titlen). Billedet bruges som begrundelse for at medtage et afsnit om konflikten i Baluchistan-provinsen i Pakistan, men det sandsynliggøres på ingen måde, at "elefanten" har tanker om at bevæge sig den vej. Området er jo allerede "besat", hvilket klart fremgår af skildringen, og "elefanten" synes i øvrigt mest interesseret i at trække foden til sig igen.

Som debatbog er bogen det bedste, jeg hidtil er stødt på. vil man vide mere, findes der en nyttig litteraturvejledning bagest i bogen. Til det flertal, som ikke orker dette, kan bogen anbefales varmt. Da den ydermere er godt oversat, veludstyret og ikke uoverkommeligt dyr, er der kun tilbage at sige: læs den!

Jørgen Dige Pedersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Thomas Mathiesen, *Seersamfundet – om medier og kontrol i det moderne samfund*, Holte: Forlaget SOCPOL, 1986, 136 s., 106,00 kr.

Thomas Mathiesen er sociolog og professor i rettssociologi ved Det juridiske Fakultet i Oslo. Han er kendt for sine analyser af samfundets skjulte magtudøvelse. I flere bøger har han beskæftiget sig med den usynlige politiske disciplinering og kontrol, der finder sted under senkapitalismen. Mathiesens skrifter er præget af en engageret kritik af undertrykkelsen og et ønske om at skabe en modmagt over for disciplineringen.